

**Jan Grisa a kol., Rok 1918 nejen na Ústecku.
Kapitoly z počátků republiky. Filozofická fakulta UJEP,
Ústí nad Labem 2018, 311 s.–**

Mezi početnými publikacemi vyvolanými v život stým výročím vzniku Československé republiky zaujímá kolektivní monografie devatenácti autorů výjimečné místo. Zatímco v popředí zájmu historiků byl pád habsburského mocnářství, převrat 28. října, úloha legií, případně T. G. Masaryka, téma německých provincií v nově zformované republice zůstalo z více důvodů opomíjené. Jedním z podstatných důvodů, když politické pomínuly, je dosavadní malá rozpracovanost tohoto tématu. Důkladným výzkumem v centrálních i regionálních archívech autoři alespoň částečně splatili badatelský dluh a položili základy dalšímu studiu problematiky, která by s odstupem století mohla dospět k ucelenému pohledu a objektivnímu zhodnocení. Německé provincie, tedy regiony s převážně německy mluvícím obyvatelstvem, byly ve státoprávním projektu bývalých rakouských Němců na území Československa plánovány čtyři: Deutschböhmen (hlavní město Liberec), Sudetenland (hlavní město Opava), Böhmerwaldgau (hlavní město Český Krumlov), Duetschsüdmähren (hlavní město Znojmo).

Převážná část autorských textů je věnována poměrům v provincii Deutschböhmen, vzniklé na českém

severu a severozápadě, a to v počátcích republiky, respektive v chaotickém období prvních tří let, kdy regionem zmítaly problémy národnostní, sociální i politické. Pozoruhodný je pokus postavit do kontrastu zcela odlišný a optikou doby i radikálně protichůdný pohled český, nahlížený „českýma očima“ (Jan Grisa), a pohled německý, nahlížený „německýma očima“ (Vít Najman). Jednotlivé kapitoly konkretizují představu o poválečném dění v předních městech regionu, tedy v Ústí nad Labem, Litoměřicích, Terezíně, Mostu, Žatci, Chomutově, Teplicích, Kadani, Vejprtech, Roudnici nad Labem a dalších. Sledují i postavení a životní podmínky příslušníků české menšiny, stejně tak menšiny židovské s jejími kulturními a politickými specifiky a s důsledky, které regionu přinesl příchod několika tisíc židovských uprchlíků z Haliče. Z vnějších faktorů, které bránily uklidnění poměrů a upevnění státní správy ještě řadu týdnů po válce, upozorňuje monografie na zhoubnou epidemii španělské chřipky, nedostatečné zásobování a hospodářský rozvrat. Po právní stránce definitivně ukončila naděje českých Němců na zřízení provincií (s požadavkem na zřízení Deutschböhmen vystupovali již od roku 1848) mírová smlou-

va podepsaná v Saint Germain 10. září 1919, ale publikace přináší řadu konkrétních důkazů v podobě krvavých událostí i tragických lidských osudů, že výkonné orgány československé státní moci se jen s obtížemi a pomalu ujímaly svých pravomocí. Jednotlivé kapitoly monografie, opřené o původní výzkum, analyzují vojenské obsazování pohraničí, reflexi vzniku zrodu ČSR a postavení české menšiny. Přehledně jsou zpracovány osudy tří dalších projektovaných provincií: Sudetenland, Böhmerwaldgau a Deutschsüdmähren, kde sice docházelo k ojedinělým excesům, ale

po saintgermainské smlouvě (a obsazení československou armádou) přijetí hranic nového státu proběhlo klidněji. Přispělo k tomu i lepší zásobování českých zemí ve srovnání s poraženým Rakouskem a Němcem, což nakonec čeští Němci ocenili a smířili se (alespoň na čas) se soužitím s Čechy.

Monografie se zabírá událostmi z počátků Československé republiky, které zůstaly zasunuty celé století. Zároveň čtenáři přiblíží i motivace osmdesát let starých událostí, které vedly posléze ke zřízení protektorátu Böhmen und Mähren.

Lydia Petráňová (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Pavol Minárik, *Ekonomie náboženství a náboženství v postkomunistické Evropě. Masarykova univerzita, Brno 2018, 158 s.–*

Tvrdí-li odborný asistent z Ústí nad Labem a vedoucí katedry ekonomie pražského CEVRO institutu, byť v návaznosti na amerického ekonoma Edwarda Lazeara, že „ekonomie má mezi společenskými vědami osobité postavení“ a že je na rozdíl od ostatních „skutečnou vědou ve stejném smyslu jako vědy přírodní“ (s. 9), nemusíme to brát úplně vážně. Hegemonismus (mainstreamové) ekonomie je však realitou, nehledě na evidentní neúspěšnost většiny jejích predikcí, a jeho výrazem je i snaha „kolonizovat“ další oblasti včetně náboženství. Po úspěšném vstupu ekonomistického paradigma

tu v podobě teorie racionální volby do sociologie náboženství se začala rodit vlastní subdisciplína ekonomie náboženství, která dnes už má i svůj JEL kód (Z12).

Autor recenzované knihy se jejím prostřednictvím rozhodl tzv. ekonomii náboženství představit českým čtenářům a současně ukázat její aplikovatelnost na problematiku moderní a současné střeoevropské religiozity. Slabinou ambiciózního plánu je ovšem značná (disciplinární?) arogance. Ačkoli Minárik hlásá „velkou dávku pokory ekonomů v otázce náboženství“ (s. 144), nedělá si velké starosti s tím, že stejn